

Õiguskantsler

Teie 12.11.2014 nr

Meie 01.12.2014 nr 6-1/141392/1404945

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Maksukohustuste täitmiseks ettemaksukontole kantud raha
intressivõla katteks arvestamine**

Austatud

Täna Teid avalduse eest. Pöördusite minu poole palvega kontrollida, kas maksukorralduse seadus on põhiseadusega kooskõlas.

Kirjeldasite oma pöördumises, et soovides aidata oma abikaasat, kel on maksuvõlg, kandsite tema ettemaksukontole raha. Tegite seda eesmärgiga täita abikaasa maksukohustusi, mille tähtpäev ei olnud veel saabunud.¹ Kuna ettemaksukontole kantud raha arvestati abikaasa intressivõla katteks, jäid maksud siiski tähtpäevaks tasumata. Tekkinud võlalt arvestati omakorda intressi. Leidsite, et taoline olukord on ebaõiglane, sest olenemata püüdest võlgu vähendada, tekkis neid juurde. Märkisite, et alates 2009. aastast ei ole igal maksul eraldi viitenumbrit ja makse ei ole võimalik endisel viisil tasuda. Samuti ei ole Maksu- ja Tolliamet vastu tulnud Teie soovile saada maksukohustuste eraldi täitmiseks teist viitenumbrit. Rõhutasite, et Teie isiklikult ei ole maksuvõlglane ja riik ei tohiks Teie raha Teie tahte vastaselt kasutada. Nägite võimalikku põhiseadusevastasust selles, et seadus ei võimalda Teil oma omandit vabalt kasutada – ehk määrata, mille katteks oma raha eraldate.

Vaatasin Teie avalduse läbi ja tutvusin asjakohaste õigusnormidega, kuid ei tuvastanud Teie avalduses toodud asjaolude pinnalt, et maksukorralduse seaduse (edaspidi: MKS) § 105 lõige 6, mis reguleerib nõuete rahuldamise järjekorda, oleks põhiseadusega vastuolus. Selgitan allpool.

Olete õigesti märkinud, et alates 01.01.2009 kehtima hakanud seadusemuudatuste järel on maksude tasumise kord muutunud - kui varem oli maksukohustuslasel (samuti ka tema eest kohustust täitval kolmandal isikul) võimalik pangaülekannet tehes valida, millist maksu ta tasub, sest igal maksuliigil oli oma viitenumber ja arvestust peeti iga maksuliigi kohta eraldi, siis alates 01.01.2009 ei ole see enam võimalik. Kõik ühe isiku rahalised kohustused on koondatud ettemaksukontole² ja kontole laekunud raha jagatakse tekkinud kohustuste vahel automaatselt,

¹ Järeldasin Teie märkusest, et olete püüdnud ära tasuda abikaasa uued maksukorraldused, et peate silmas jooksvate maksukohustuste täitmist, mille tähtpäev veel ei ole saabunud, mitte varem tekkinud maksuvõlgade tasumist.

² Vastavalt rahandusministri 19.12.2008 määruse nr 51 "Riiklike maksude maksuhalduri poolt hallatavate nõuete ja kohustuste arvestusse kandmise, tasumise ja tagastamise korra" § 6 lõikes 1 sätestatule hallatakse isiku rahalisi

vastavalt MKS § 105 lõikes 6 sätestatud põhimõtetele: st vastavalt kohustuste tekkimise järjekorrale. Kui kohustused on tekkinud ühel ja samal päeval, siis vastavalt MKS § 105 lg 6 toodud järjekorrale. Juhul, kui isik soovib täita maksukohustust, mille tasumise tähtpäev ei ole saabunud ja kannab maksukohustuse suuruse summa ettemaksukontole, arvestatakse summa vastava maksu katteks maksu tasumise kuupäeval. Tähele tuleb aga panna, et kui varem saabub või on juba saabunud mõne teise maksu tasumise või kohustuse täitmise tähtpäev, siis arvestatakse ettemaksukontole kantud summa tähtpäeva saabudes selle katteks, olenemata isiku soovist tasuda teist maksukohustust.

Isikupõhiste ettemaksukontode süsteem loodi eesmärgiga lihtsustada maksude tasumist ja tasaarvestamist ja parandada maksuhalduri haldussuutlikkust.³ See on kaalukas eesmärk. Teisalt tuleb ka menetlusökoonomia kaalutlustest lähtuva süsteemi loomisel arvestada põhiseadusest tulenevate nõuetega, muuhulgas sellega, et ei tekiks ülemääraseid põhiõiguste piiranguid.

Seadusandja on arvestanud, et maksukohustuslasel peab olema võimalik vältida võlgade kuhjumist olukorras, kus intressinõude ja maksude korraga tasumiseks ei ole piisavalt raha. Nimelt lubab seadus teha erandeid ja välistada teatud kohustused (nt. intress, sunniraha) automaatselt tasaarvestusest.⁴ MKS § 105 lõike 6 järgi tasutakse või tasaarvestatakse maksukohustuslase rahalised kohustused kohustuste tekkimise järjekorras, välja arvatud juhul, kui maksukohustuslane taotleb enne täitmise tähtpäeva MKS § 105 lg 6 punktides 14-16 nimetatud kohustuste täitmise tasaarvestusest välistamist. MKS § 105 lõike 6 punktis 14 on nimetatud intress. Seega on eeltoodud õigusnormide alusel maksukohustuslasel võimalik taotleda intressi tasaarvestusest välistamist. Intressikohustuse välistamist tuleb taotleda enne intressinõude täitmise tähtpäeva.⁵ Pärast intressinõude täitmise tähtpäeva saabumist ei saa intressinõuet enam arvestusest välistada.⁶

Arvestades, et maksukohustuslasel on taotlust esitades võimalik jooksivaid makse ja maksude põhivõlgu tasuda eelisjärjekorras enne intressinõude tasumist, leian, et omandipõhiõigust ei ole riivatud ülemääraselt. Nõuet esitada intressi välistamiseks taotlus ei saa pidada ka liiga

toiminguid ettemaksukontol. Igal isikul on maksukorralduse seaduse § 105 lõikes 6 nimetatud kohustuste täitmiseks üks ettemaksukonto, millel on unikaalne viitenumber.

³Paljusid erinevaid seadusest tulenevaid rahalisi nõudeid ja kohustusi saab täita ühe maksega ettemaksukontole, kus toimub eri maksude tasumine automaatselt. Ettemaksukonto võimaldab saldeerida eri maksuliikides eksisteerivaid võlgasid ja enammakseid ilma sundtäitmiseta või maksukohustuslase ümberkannete taotluseta. Vt. maksukorralduse seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (333 SE) seletuskiri <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems2&emshelp=true&eid=401577&u=20141117170147>.

⁴“Maksukohustuslasele antakse võimalus automaatselt tasaarvestusest välistada vaidlustatavad asjad, mis omavad tasumata jätmisel erinevaid tagajärgi (maksumaksja jaoks). Erinevad tagajärjed seisnevad näiteks selles, et kui jätta maks tasumata, hakkab jooksma intress erinevalt trahvi tasumata jätmise tagajärjest. Kui isikul on raha ainult ühe nõude täitmiseks, on tal võimalus valida, millist nõuet ta täidab ja milline tagajärg sellega kaasneb. Maksumaksja saab trahvi ära maksta sõltumata sellest, kas tal on kehtiv maksuvõlg või mitte, näidates maksekorralduses ära trahviotsuses oleva viitenumbri. Kui isik trahvi ei maksa ja automaatselt ettemaksukonto tasaarvestusega ei nõustu, siis järgneb sundtäitmine, s.h võimalik on, et sundtäitmine toimub ettemaksukontol oleva summa arvelt. Kuivõrd punktides 14-16 sätestatud kohustused tehakse isikutele teatavaks eraldi aktidega, siis viidatakse välistamisvõimalusele ja korrale ka vastavates haldusaktides või karistusotsustes.“ vt eelmine viide.

⁵ Kui maksukohustuslane ei ole intressi tasunud, esitab maksuhaldur intressinõude, milles märgitakse viivitatud päevade arv, intressimäär, tasumisele kuuluv intressisumma ja tasumise tähtaeg. Tähtaeg ei või olla lühem kui 10 päeva (MKS § 115 lg 3). Intress läheb tasumise arvestusse üksnes siis, kui on koostatud intressinõue (maksukohustuslase initsiatiivil tasumise korral peab ta eelnevalt samuti koostama nõude), jooksvalt peetakse intressi kohta küll arvestust, kuid sellel on ilma nõudeta informatiivne tähendus.

⁶Sel juhul on maksukohustuslasel, kes ei ole võimeline kõiki kohustusi ühekorraga täitma, võimalik taotleda maksuvõla tasumise ajatamist (MKS § 111 jj.)

koormavaks, sest taotluse tegemiseks piisab e-Maksuametis selleks ettenähtud lingile vajutamisest.⁷

Taotlust intressinõude välistamiseks ei saa aga teha kolmas isik, kes soovib maksukohustuslase eest makse tasuda. Maksuhaldur on küll kohustatud vastavalt MKS § 105 lõikes 8 sätestatule kolmanda isiku täitmise vastu võtma, kuid kolmas isik ei saa määrata maksukohustuslase eest tema maksude tasumise järjekorda. Kui kolmas isik soovib maksukohustuslast aidata tema põhivõlgu tasudes, tuleb teha maksukohustuslasega eelnevalt koostööd. Ka siinkohal ma ei näe, et kolmanda isiku õiguseid oleks seadusega liialt piiratud. Maksukohustuste täitmine on peasjalikult maksukohustuslase ülesanne ning on põhjendatud, et maksukohustuslane ise rakendab abinõud, mis aitavad vältida tema maksuvõlgade juurde tekkimist. Kolmandal isikul ei ole maksukohustuslase eest maksu tasumise kohustust, samuti ei mõjuta see, millise maksukohustuslase võla või maksukohustuse katteks kolmanda isiku poolt maksukohustuslase ettemaksukontole kantud raha arvestatakse, kolmandat isikut ennast, vaid loob tagajärgi maksukohustuslasele.

Eeltoodu kokkuvõttes **ma ei tuvastanud Teie avalduse põhjal MKS § 105 lõike 6 vastuolu põhiseadusega.**

Eeltooduga lõpetan Teie asjas menetluse. Tänan Teid veel kord pöördumast ja soovin Teile edaspidises edu ja kõike head.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee

⁷ Intressinõude välistamiseks on isikul e-Maksuametis võimalik kasutada linki, mille kaudu saab nõude tasumisest välistada. Link on kuvatud vaid siis, kui nõuet saab tasumisest välistada. Vt lähemalt <http://www.emta.ee/24818>. Kui isik ei kasuta e-Maksuametit, peaks tal olema tulenevalt haldusmenetluse üldistest põhimõtetest võimalik esitada vastav taotlus ka kirjalikult.